

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”,
„Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucea-
fêrul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”,
„Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”,
„Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 16—, pe 1/2 an K 8—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul V.

Sibiu, 23 Maiu 1903.

Nr. 21.

Rapoartele anuale ale băncilor noastre.

În anii din urmă a început a se generaliza și la băncile noastre tot mai mult usul, ca rapoartele anuale ale direcțiunilor către adunarea generală să se tipărească și să se distribue între acționari încă înainte de adunarea generală.

Scopul rapoartelor anuale ale societăților pe acțiuni este în general, de a arăta acționarilor și tuturor celor interesați la societățile respective, fazele principale prin cari a trecut și rezultatele la cari a ajuns întreprinderea în anul de gestiune expirat. Raportul, pentru ca să-și ajungă acest scop, trebuie să fie un comentariu scurt și clar al singuraticelor poziții ale bilanțului și ale contului de profit și pierdere, să explice în special cum s’au format pozițiile mai însemnate ale acestor două conturi și dacă între singuraticele poziții ale bilanțului din urmă și ale celui premergător se observă diferențe mai mari în minus ori plus, să arate împrejurările căror este a se atribui creșterea ori decrescerea. Asemenea poate conține raportul anual și o schiță a programului de acțiune, după care intenționează direcțiunea a lucra în viitor în interesul întreprinderii. Cu un cuvânt: rapoartele anuale ale băncilor ar trebui să fie un fel de expozit al situațiunii lor economice-financiare, în care ar pute avea loc eventual chiar și o apretiare a situațiunii economice-financiare a întreg ținutului, pe care se extinde cercul de activitate al respectivelor bănci.

Dacă vom cerceta acum: intru cât corespund rapoartele anuale ale băncilor noastre cerințelor de sus, va trebui să constatăm cu toată francheța, că cu puține excepțiuni,

rapoartele institutelor noastre financiare lasă foarte mult de dorit, atât ca fond, cât și ca formă și limbă.

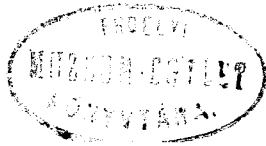
La multe din băncile noastre raportul anual al direcțiunii către adunarea generală, nu consistă din alt-ceva, decât din o simplă repetiție a cifrelor seci din bilanț, fără nici un alt comentariu, și cel mult din compararea acestor cifre cu cifrele anului precedent.

Forma în care ni se prezintă aceste rapoarte anuale, mance ca fond, încă nu este totdeauna corespunzătoare formei ce ar trebui să o aibă raportul unei întreprinderi comerciale, cum sunt aproape toate instituturile de bani.

Frase ca: „cu ajutorul lui Dumnezeu ajungând al X-lea an de gestiune etc.” întrebuintate de unele bănci de ale noastre, ca introducere, după părerea noastră, nu au loc în raportul unei societăți comerciale; asemenea este aproape stereotipă la băncile noastre mai mici, următoarea introducere: „în conformitate cu §§ cutare din lege ori din statute Vă raportăm” . . . după care urmează apoi cifrele.

Iar în ce privește limba, în care se publică rapoartele băncilor noastre în general, aceea se poate numi deadreptul „sub orice critică”, căci și puținele cuvinte înșirate în raport, sunt stilisate adese-ori cât se poate de confuz. Asemenea aflăm în rapoartele acestea o mulțime de expresiuni străine, apoi provincialisme și archaisme, cum sunt: *așisderea*, *membri extranei*, registre bine *deduse*, (= exact purtate) conturile s’au *alăturat* (vrea să dică: *confrontat!*) etc. etc., pe când terminii usitați în limbajul afacerilor de bancă lipsesc aproape cu desăvîrșire.

Am ținut a face în fuga condeiului aceste câteva reflexiuni asupra rapoartelor băncilor noastre, fără intențiune de a provoca suscep-

tibilități în o parte ori alta, ci numai conduși de dorința ca vădând defectele de cari sufăr rapoartele acestea, să determinăm pe conducătorii băncilor noastre, ca să dea în viitor o mai mare îngrijire compunerii rapoartelor lor anuale.

*
o

Fonduri de rezervă.

Intr'un negoț particular și într'o societate deschisă sau comandită, se adaugă profitul realizat în decursul unui an la capitalul întreprinderii, ori se împarte între societari după modalitățile fixate în contract. La o societate anonimă însă rezultatul anului n'are influința directă asupra capitalului de acțiuni și nici nu se împarte între acționari întreg profitul realizat pe baza conturilor de încheiere, ci se subtrag din el anumite procente impuse prin lege, statute sau decisiunile adunărilor generale.

Cea mai obicinuită detragere din venitul curat, impusă societăților anonime în cele mai multe legislațiuni, este pentru crearea unui fond de rezervă. Crearea și dotarea unui fond de rezervă o pretinde legea com. germ. în art. 185 *b* pentru societățile comandite pe acțiuni și în art. 239 *b* pentru societățile anonime. Acest fond trebuie să se doteze în sensul legii comerc. germ.: 1. cu cel puțin a douăzeci parte din venitul curat anual până când ajunge la suma care corespunde la a zecea parte a capitalului de acțiuni sau la o sumă mai mare, fixată în statute, și 2, cu diferența realizată la vânzări de acțiuni peste valoarea nominală.

Asemenea prevede legislațiunea Franciei, Belgiei, Angliei, etc. crearea unui fond de rezervă. Legea com. franceză numește acest fond de rezervă obligat: „*reservă legală*” spre deosebire de alte fonduri prevăzute numai în statutele societăților sau create de adunările generale. Legea com. austr. nu obligă anume societățile pe acțiuni la crearea unui fond de rezervă, ci le lasă numai voie liberă, ca ele să-și formeze, dacă simt trebuința, fonduri de rezervă, mărginindu-se a stabili în art. 217 că: acționarilor nu li-se pot garanta nici plăți interese fixe; ci numai aceea se poate împărți între acționari, ce rămâne ca câștig curat pe baza bilanțului anual după subtragerea dotațiunii prevăzute în statute pentru crearea unui „*capital de rezervă*”... Legea com. ung. în § 165, căruia i-a servit de basă art. austr. 217, nu dispune nimic în privința fondului de rezervă și nici la alt loc nu face amintire de crearea lui, numai în § 199 punct 4 prescrie, că fondul de rezervă are să se treacă ca și capitalul fundamental în pasiva, adică în creditul bilanțului.

Fondul de rezervă este acea parte din averea unei societăți, care s'a format peste capitalul nominal cu anumite scopuri. Astfel aceea ce reprezintă Contul Capital al unei întreprinderi particulare, la o societate pe acțiuni este discompus în bilanț în Contul Capital social, Contul Fond de rezervă și Contul Profite și perderi.

Fondul de rezervă impus prin lege se poate numi *fond de rezervă obligat* sau *fond de rezervă legal* spre deosebire de alte fonduri de rezervă benevole. Scopul fondului de rezervă legal este a acoperi pierderea, ce rezultă din bilanț. Deci o pierdere, care e să se amortizeze din acest fond de rezervă, e inomis necesar să fie arătată în bilanț, și un bilanț care se încheie cu pierdere are să cuprindă fondul de rezervă cu valoarea, care a avut-o după încheierea anului premergător. Prin urmare nu este ertat a amortisa înainte de încheiere pierderea din fondul de rezervă legal și a trece apoi în bilanț fondul de rezervă numai cu suma, ce rămâne după amortisare.*)

Scopul celorlalte fonduri de rezervă benevole, numite de legislațiunea franceză fonduri de prevedere (*fonds de prévoyance*) și rezerve complementare, fonduri speciale de rezervă, etc., este fixat în statute sau în decisiunile adunărilor generale, cari au provocat crearea lor. O împărțire a fondurilor de rezervă în fonduri de rezervă legale și fonduri de rezervă speciale este motivată numai acolo, unde legea comercială însăși impune formarea unui fond de rezervă cu scop determinat — pentru a strânge un fond asupra căruia societatea să poată dispune liber.

Fondurile de rezervă se dotează :

1. Din venitul curat anual. De regulă statutele fie-cărei societăți anonime prevăd un anumit procent pentru fondul de rezervă, care se trece în favorul lui numai după-ce profitul curat și împărțirea lui au fost aprobate de adunarea generală.
2. Din sumele intrate în decursul anului din anumite operațiuni.
3. Din diferența realizată la o emisiune nouă de acțiuni peste pari.

Fondurile de rezervă se pot plasa în diferite active, d. e. efecte, realități, etc. sau pot fi numai ținute în evidență în cont fără o acoperire specială.

În această privință motivarea legii acționare germane din 1884 conține următorul pasagiu: „Rămâne în grija organelor responsabile ale societății, ca întru cât reclamă împrejurările, să plaseze fondul de rezervă în valori ușor realizabile, și să nu existe numai în cont, pentru a pute corespunde în ori-ce moment scopului pentru care a fost creat”. De aci însă nu urmează, că fondul de rezervă trebuie plasat necondiționat în anumite valori, deși nu se poate nega, că în unele cazuri este de mare interes plasarea fondului de rezervă în efecte sigure, notate la bursă. Dar când el este înființat numai pentru acoperirea de perderi din bilanț, nu există motiv de a-l plasa fie în efecte, fie în realități, pentru-că atunci de câte-ori se apelează la el, trebuie realizată o parte a efectelor sau a realităților, ceea-ce de multe-ori se poate face numai cu pierdere; iar când fondul de rezervă s'a creat numai în scopul de a da o mai mare extensiune în-

*) Dr. H. Veit Simon, Die Bilanzen der Actiengesellschaften und der Kommanditgesellschaften auf Actien, pag. 240—241.

treprinderii, prin plasarea amintită s'ar perde din vedere scopul. Ce se dicem despre o întreprindere industrială, care-și plasează fondul de rezervă în efecte sigure, dar cu mai puțin venit, și pentru investiri reclamate de progresul sau perfecționarea industriei cere credit, în tot cazul mai scump decât procentul ce-l aduc efectele fondului de rezervă. O astfel de dispozițiune legislativă, prin care s'ar detrage industriei multe milioane, din punct de vedere al politicii economice, ar fi o nefericire.

Greșită este și părerea, că un fond de rezervă „cu acoperire specială” este mai sigur, decât un alt fond de rezervă fără o acoperire hotărâtă, pentru că îndată ce valorile din bilanț sunt reale, fondul de rezervă neacoperit este tot atât de sigur ca și cel special acoperit. Deosebirea între ele consistă numai în împrejurarea, că dacă este a se folosi fondul de rezervă special acoperit, trebuie realizate, tocmai valorile, din cari este format acela, pe când la folosirea celui alt fond de rezervă se pot valora activele cele mai ușor și mai avantajos realizabile.*)

Dar pe cât sunt de adevărate vederile autorului citat aci, tot atât de adevărat este, că pentru institutele, cari primesc capitaluri străine spre a le imprumuta mai departe, fondul de rezervă numai atunci corespunde menirii sale naturale, dacă este plasat în valori ușor realizabile, adecă în efecte. Băncile trebuie să fie prevăzute cu mijloacele necesare, pentru a pute să satisfacă în tot momentul pretensiunile creditorilor lor. Aceasta este prima condițiune pentru câștigarea încrederii publicului, de aceea fie-care bancă, care-și pricepe rolul, va avea un stoc oare-care de efecte.

În principiu este de ajuns, dacă activele acoper capitalul social și fondul de rezervă; căci dacă nu sunt destule active, fondul de rezervă trebuie redus în registre cu suma neacoperită de active, altfel bilanțul este fals.

De comun numai o parte a fondului de rezervă este plasată în efecte, realități sau alte creanțe și restul este acoperit din celelalte active fără a fi determinat mai deaproape, cari anume sunt ale fondului de rezervă.

Din punct de vedere al contabilității deosebim:

a) *fonduri generale de rezervă*, cari servesc la augmentarea capitalului unei întreprinderi, la extinderea afacerilor și la acoperirea de pierderi neprevăzute;

b) *fonduri speciale de rezervă*, create cu destinațiune specială, pentru acoperirea de pierderi, ce ar rezulta dintr'o anumită întreprindere, cum sunt d. e. fondurile de garanție pentru scrisurile fonciare ale băncilor ipototecare, pentru îmbunătățirea dividendelor în anii mai puțin favorabili, etc.

Calitatea venitului încă poata fi motiv de a forma un fond special de rezervă, d. e. o creștere extraordinară a valorilor în care e plasat capitalul de afaceri sau diferența de curs la efecte, nu este corect a

se trece la încheiere ca profit și a servi de basă la fixarea dividendei. Câștigul realizat din creșterea valorii activelor după natura sa nu se poate privi ca rezultat al afacerilor unui an, deci nici nu se poate împărți ca dividendă acționarilor, ci are să se privească ca o creștere a averii existente. De asemenea câștigurile de curs nerealizate, după posibilitate să nu se împartă între acționari, pentru a nu aduce societatea din cauza dividendei în impasul de a trebui să realizeze activele, fiindu-i sleite celelalte mijloace lichide.*)

Trecerea în registre a dotării fondului de rezervă din venitul curat anual se face după adunarea generală deodată cu împărțirea profitului pentru dividende, tantieme, fond de pensii etc. printr'un articol în prima notă:

C^o Profite și pierderi

la X Creditori

la *Dividende pe anul 1902*

6% dela capitalul de acțiuni . . . K 60.000.—

la *Fondul de rezervă*

conform decisiunii adunării generale „ 10.000.—
etc.

Sumele intrate în decursul anului direct la fondul de rezervă, cum sunt pretensiunile încasate după amortizare, se trec în debitul casei, creditându-se fondul de rezervă.

Tot așa s'ar pute tracta și sumele intrate peste valoarea nominală a acțiunilor dintr'o emisiune, dar este mai practic a se credita dela început fondul de rezervă cu întreg venitul din emisiune, adecă cu sumele ce au să le plătească acționarii peste nominalul acțiunilor, debitând contul acționarilor atât cu valoarea nominală a acțiunilor, cât și cu suma destinată pentru fondul de rezervă:

Contul acționarilor

la 2 Creditori

la *Capitalul de acțiuni*

pentru valoarea nomin. à 1000

acțiuni din emis. II . K 200.000.—

la *Fondul de rezervă*

pentru 10% diferență de curs

la 1000 act. à K 20.— „ 20,000.— 220,000.—

Pentru plasarea fondului de rezervă întreg sau în parte în efecte sau realități, se deschide un cont paralel cu contul fondului de rezervă numit C^o Efectele fondului de rezervă, C^o Realitățile fondului de rezervă sau C^o Plasarea fondului de rezervă, care se debitează cu sumele investite în efecte sau realități prin creditarea contului Cassa. Dacă nu cumpărăm efecte sau realități, ci trecem numai o anumită sumă din Contul Efecte sau Realități ale întreprinderii, atunci facem un articol în Prima notă:

C^o Efectele fondului de rezervă.

la *Efecte*

transpunem din efectele proprii

nom. K 100,000.—. Rentă ung. în

K de 4% à 99:90 . . . . . K 99,900.—

*) Dr. H. Veit Simon, Die Bilanzen der Actiengesellschaften etc. pag. 232—4.

*) Reisch u. Kreibig, Bilanz und Steuer, II pag. 65.

Statutele unor societăți pe acțiuni prescriu, că fondul de rezervă să se fructifice cu un procent anumit, că interesele efectelor acestui fond sau venitul realităților sale să se treacă în creditul fondului. Scopul unei dotări a fondului de rezervă în chipul acesta, poate fi numai sporirea fondului fără considerare la mersul întreprinderii. Această dispozițiune este ridicolă pentru cazul, când societatea încheie bilanțul anual cu pagubă, pentru-că bilanțul prezintă de o parte o creștere a fondului de rezervă cu interesele, de altă parte se încheie cu o pierdere urcată tocmai din cauza acestor interese, în loc ca interesele să fie folosite pentru reducerea pierderii. De altcun este și o anomalie, că pentru o parte din averea societății să se socotească interese fără considerare la rezultat, iar pentru altă parte — Capitalul de acțiuni — să nu se poată socoti interese (L. C. § 165).

Cât de nejustificată este procedura de a calcula interese d. e. la un fond de rezervă creat din diferența de curs a efectelor, este evident, dacă ne cugetăm că venitul efectelor, cu excepțiunea dividendelor dela acțiuni, este constant, deci creșterea valorii efectelor n'are de urmare și o creștere corespunzătoare a intereselor, așa încât calcularea intereselor unui astfel de fond însemnează o sinamăgire asupra naturii neproductive a acestui fond. Prin urmare concluziunea logică este că fixarea intereselor după capitalul fondului de rezervă și creditarea lui cu valoarea acestor interese este de prisos, une-ori chiar dăunoașă, iar creșterea fondului provocată în modul acesta se poate mai cu succes suplini prin o dotare a fondului de rezervă din venitul curat în consonanță cu împrejurările reale.*)

Acolo unde nu este obligată crearea unui fond de rezervă, în cazul unei pierderi provenite din neincassabilitatea unei pretensiuni, din reducerea valorii unor părți din activă etc., acestea se pot amortisa din fondul de rezervă prin o simplă debitare a lui, creditând contul a cărui valoare trebuie redusă, sau dacă suma de amortisat e transpusă la „Dubioase”, creditând acest cont. Dacă d. e. un debitor cu K 10,000.— cade în concurs, și din masa concursuală se pot acoperi numai 30% ale pretensiunii, atunci se trece pretensiunea de 10,000.— K la C^o Dubioase, apoi se amortisează cele 70% neincassabile și se mai creditează C^o Dubioase cu cele 30% primite din masa concursuală.

Escompt.

la Dubioase

transpunem acceptul a/. N. N. fiind
în concurs . . . . . K 10,000.—

Fondul de rezervă.

la Dubioase

amortisăm 70% din valoarea ac-
ceptului a/. N. N. . . . . „ 7,000.—

Cassa.

la Dubioase

30% incassate din masa concurs. N. N. „ 3,000.—

*) Dr. Reisch und Kreibig, Bilanz und Steuer, II pag. 64.

Când fondul de rezervă ar fi fost plasat întreg în efecte, imobiliile, etc., ar fi trebuit mai întâiu să realisăm o parte alicuotă, pentru a putea amortisa din el suma de K 7000.

Ce privește desființarea sau schimbarea destinațiunii unui fond de rezervă, trebuie considerat modul creării lui.

Fondul de rezervă legal nu se poate nici desființa nici detrage dela menirea lui. Fondurilor de rezervă create prin dispozițiuni statutare, numai cu schimbarea statutelor li-se poate da o altă destinațiune sau se pot împărți. Este însă destul o deciziune a unei adunări generale cu privire la un fond de rezervă statutar, dacă contra aceleia nu s'a ridicat recurs. În fine fondurile de rezervă create prin decisiunile adunărilor generale, se pot împărți ulterior între acționari, sau se pot destina pentru alte scopuri, decât acelea pentru cari au fost create la început. În Anglia este la ordinea zilei adunarea de rezerve cu scopul de a le împărți mai târziu între acționari pe baza unei decisiuni a adunării generale.

—n.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 14 Maiu 1903.

De când s'a subscris împrumutul transval piața internațională de bani și-a recăștigat încâtva liniștea de mai înainte, deși abundența de numărar pare a fi dispărut. Iar dacă această împrejurare nu se oglindează în deajuns din discontul privat, cauza este că bursele de efecte reclamă acum sume neînsemnate de bani. Băncile de emisiune așteaptă o mai mare fermitate a etalonului, care abia se va realiza în timp mai apropiat, fiind acoperite deja toate împrumuturile mai noue de stat.

Prețul argintului s'a suit din nou în zilele ultime, întervenind deodată mai multe împrejurări. Guvernul Indiei a comandat deja în Martie argint în valoare de 350,000 funți st. pentru a bate monete, Satele Unite americane de asemenea au cumpărat trei milioane unce de argint, apoi au urmat Persia, Marocco și Franca pentru colonii.

Pe piața internă procurările de numărar pentru medio au cauzat o oare-care urcare a discontului privat, care va fi de scurtă durată, fiind-că după toate semnele de ultimo nu vor fi cereri mari de împlinit. Cambiile de bancă de prima calitate s'au discontat în Viena cu $2\frac{15}{16}$ —3%, cele cu scandențe mai lungi cu $3\frac{3}{4}$ — $4\frac{1}{4}$ %, cele de portfel dela 4% în sus și numai în casuri rare cu $3\frac{3}{4}$ %.

Situațiunea din 14 crt. a Băncii austro-ungare arată o creștere a metalului nobil de 3·4 milioane, o scădere a circulațiunii de bilete de 38·5 milioane și o creștere a rezervei de bilete scutite de contribuțiune de 42 milioane K.

Tendința piețelor esterne — cu excepțiunea Parisului — e fermă.

*

Imprumutul de investițiuni. Ministrul de finanțe Dr. L. Lukács va prezenta în zilele acestea dietei proiectul de lege despre investițiuni. Guvernul cere un credit pentru investițiuni de 240 milioane

coroane, având deja gata planul detaliat al tuturor lucrărilor afară de construcțiunile din capitală.

Pentru căi ferate sunt preliminate aproape 100 milioane coroane și anume pentru linia ferată din Ungthal 32 milioane K, pentru linii ferate în secuime 6·8 milioane K, pentru șini paralele pe linia Galanta-Sillein 18 milioane K, pentru linia Neuhausel-Komorn și un pod 13·4 milioane K, etc. apoi pentru lărgirea gărilor Brod, Ciaba, Oradea mare și Agram 2·4 milioane K și pentru lărgirea singuraticelor gări 5 milioane K.

Celelalte ministere încă au preliminarat mai multe investițiuni și anume:

a) *Ministerul de interne*: Un sanatoriu după sistemul colonial cu 2 milioane K, lărgirea mai multor spitale cu 1·25 milioane K, restituirea împrumutului pentru sanatorul de tuberculoși 500,000 K., un nou edificiu pentru spital în Tirgul Mureșului cu 600,000 K;

b) *Ministerul de finanțe*: construcțiuni pentru regia tutunurilor 6·8 milioane K, instalări la usinile de fer 14 milioane K.;

c) *Ministerul de comerț*: poduri pe șosele de 7·5 milioane K, lărgirea portului Fiume 5·5 milioane K.;

d) *Ministerul de agricultură*: pentru Canalul Bega 8·6 milioane K, pentru regulare de riuri, cari nu sunt în administrațiunea statului 2 milioane K, pentru augmentarea fondului agricol 15 milioane K, etc.;

e) *Ministerul de culte și instrucțiune publică*: pentru edificări în Cluș 3 milioane K.;

f) *Ministerul de justiție*: pentru edificări în țara întreagă 7·4 milioane K.

Intr'o motivare detaliată va da ministrul de finanțe dietei informațiuni și despre restul rămas la dispozițiune și probabil va mai pune în vedere și alte investițiuni pentru viitor.

(—n)

AGRICULTURĂ.

Situația agricolă în străinătate.

Situațiunea agricolă în România continuă a fi favorabilă. Sămănăturile de primăvară au fost cu deosebire favorizate de timp frumos. Sămănatul porumbului se face cu multă activitate în toate județele; cel care a răsărit până acum se desvoltă în condițiuni satisfăcătoare.

Timpul a fost mai prielnic în săptămâna trecută recoltelor europene.

În *Anglia* au căzut ploii abundente și recoltele au acum nevoie de căldură și timp frumos.

În *Francia* ploaia a fost generală, însă timpul nu s'a încălzit încă.

În *Belgia* recoltele fac progrese incete.

În *Rusia* timpul a fost propice sămănăturilor în regiunea Odesei.

Recolta de grâu în *Statele-Unite* este de pe acum socotită ca destul de însemnată; perspectivele grâului de primăvară nu sunt însă tot atât de satisfăcătoare ca în anul trecut la această dată.

În *Republica Argentina*, după ultimele estimațiuni, recolta grâului a fost de 20—25 milioane hectolitri.

În marile târguri de grâne continuă să domnească fermitatea. În *Anglia* stocurile de grâu sunt reduse după cum reese din tabloul următor, care arată stocurile de grâu în Europa și America, la 1 Maiu, de la 1892, în carterii de 2 hectolitri 900:

Anii	Europa Quarteri	America Quarteri	Total Quarteri
1903 . . .	6.190,000	6.950.000	13.800,000
1902 . . .	8.520,000	7.300.000	15.820,000
1901 . . .	9.075.000	8.175.000	17.270,000
1900 . . .	8.390,000	9.710,000	18.100,000
1899 . . .	7.500,000	6.375.000	13.875,000
1898 . . .	7.500,090	4.260.000	11.760,000
1897 . . .	6.450,000	6.412.000	12.862,000
1896 . . .	7.195,000	10.450,000	17.645,000
1895 . . .	9.266,000	11.150.000	20.416,000
1894 . . .	11.500,000	11.225,000	22.725,000
1893 . . .	10.145,000	12.400,000	22.545,050
1892 . . .	10.404,000	6.473,000	16.877,000

COMUNICAȚIUNE.

Căile ferate ale pământului. Lungimea căilor ferate ale globului terestru a crescut la începutul secolului present mult mai mult, decât în anii ultimi ai secolului precedent. Căile ferate aflătoare în folosință au avut la finea anului expirat o lungime de 816,755 km., va să dică o lungime de 20 de ori mai mare decât periferia pământului la ecuator, care precum se știe este de 40,700 km. În cei 816,755 km. se cuprinde numai lungimea căilor ferate destinate pentru circulațiunea mare, nu și căile ferate interurbane. Cele mai extinse căi ferate le are America cu 410,630 km.; apoi urmează Europa cu 290,816 km.; Asia cu 67,292 km.; Australia cu 25,185 km. și Africa cu 22,832 km. Dintre singuraticele state rețeaua cea mai extinsă o are Statele Unite din America cu 317,354 km.; apoi urmează Germania cu 52,710 km.; Rusia europeană cu 51,409 km.; Franța cu 43,657 km.; India britică de est cu 40,825 km.; Austro-Ungaria cu 37,492 km.; Britania mare și Irlanda cu 35,462 km.; America nordică-britică cu 29,435 km.; *Densitatea* rețelei căilor ferate, adică proporțiunea dintre lungimea căilor ferate și suprafața unei țări este mai favorabilă în Belgia cu 22 km. de fie-care 100 km. □, apoi urmează Saxonia cu 19·2 km. Cele mai puține căi ferate are dintre țările europene Norvegia, cu 0·6 km. pro 100 km. □. Dintre țările extra-europene cele mai multe căi ferate le are Statele Unite din America, cu 4·1 km. apoi colonia australeză Victoria cu 2·3 km. și India portugheză cu 2·2 km. Proporțiunea dintre lungimea căilor ferate și numărul locuitorilor este între țările europene mai mare în Svedia, unde vin 22·7 km. cale ferată pe câte 10,000 de locuitori; după aceea vine Danemarca cu 12·3 km.; Elveția cu 11·8 km.; Franța cu 11·3 km. pe câte 10,000 locuitori; în Austro-Ungaria vin 8 km. cale ferată pe câte 10,000 locuitori, și 5·5 km. pe 100 km. □. Lungimea căilor ferate a crescut dela 1897 până la finea anului trecut cu 83,265 km. sau 11%. Mai mare a fost creșterea în America cu 29,063 km., apoi în Europa cu 27,612 km. în Africa creșterea a fost de 6988 km. = 44·1%. Construirea întregii rețele a căilor ferate de pe întreg pământul a costat rotund 191·2 miliarde K, din care sumă cad asupra Europei rotund K 100 miliarde, iar asupra celorlalte continente K 91·2 miliarde.

○

COMERCIU.

Comerțul extern al Austro-Ungariei în anul 1902. Tocmai acum au apărut datele statistice despre comerțul extern al Monarchiei noastre, din cari se vede, că *importul* s'a evaluat la 1770·3 mil. coroane și *exportul* la 1999·4 milioane K și astfel bilanțul

comercial se încheie cu un activ de 229.1 milioane, față de 285.9 milioane K în anul 1901. În special comerțul nostru, fără de transit, după datele definitive arată un activ de 193.3 milioane K. Articolele cele mai însemnate la *import* sunt: mărfuri coloniale în valoare de 48.8 milioane K față de 48.7 milioane K în 1901, tabac de 51.7 mil. față de 56.2 în 1901, cereale și legumi, urez, făină, etc. de 51.1 mil. față de 53.6 în 1901, produse animalice de 104.8 mil. față de 95.6, beuturi de 24.8 (23.6), cărbuni și koks de 101.3 (107.8), bumbac brut de 153.9 (135.6), lână de 118.6 (90.8), mătase și mărfuri de mătase de 79.6 (71.8), pele și mărfuri de pele de 48.7 (19.2), lucrări de artă de 52.9 (51.5); la *export*: zahăr în valoare de 138.8 milioane K față de 176.7 milioane în 1901, cereale, legumi, urez, făină etc. de 166.3 milioane față de 148.7 în 1901, vite de tras și tăiat de 151.7 (120.5), produse animalice de 185.3 (116.9), beuturi de 35.7 (35.8), lână etc. de 77.9 (69.3), lemn de 195.5 (219.3), cărbuni și koks de 91.9 (109.1), pele și mărfuri de pele de 60.2 (59.3), mărfuri de lemn și os de 46 (44.3), sticlă și mărfuri de sticlă de 46.5 (49.2).

Locul prim între toate statele atât la import cât și la export îl ocupă Germania, apoi urmează iar în amândouă privințele Anglia, la locul al treilea vine la import America și la export Italia. —n.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„*Avrigeana*“ *cassă de economii, soc. pe acțiuni* este firma unui institut de bani, ce este pe cale a se înființa în *Avrig*, cottul Sibiiului, cu un capital social de K 20,000— din care 30% sunt deja vărsate.

*
Bancă rom. în Ilva-mare. Primim următorul prospect pentru înființarea unei casse de economii, societate pe acții în Ilva-mare.

1. Scopul societății este de a dezvolta simțul de economii în toate clasele societății prin primire de depuneri spre fructificare și prin deschiderea de credite solide, a înlesni ori-ce lucrare onestă pe terenul agriculturii, industriei, comerțului și a altor afaceri de economie.

2. Societatea se înființează pe timp de 20 ani cu un capital social de K 50,000— împărțit în 500 acții de câte K 100—; la cas însă că s'ar subscrie mai mult de 500 acții, adunării generale constituante îi stă în drept de a urca capitalul social până la suma maximală de K 100,000— împărțit în 1000 acții de câte K 100— valoare nominală.

3. Firma societății e: „*Ilva*“, *cassă de economii, societate pe acții în Ilva-mare.*

4. Timpul pentru subscrierea acțiilor se fixează până inclusive 30 Iunie 1903 st. n. Subscrierile se fac cu mâna proprie sau prin plenipotențiat. Minorenii, curanții și corporațiunile juridice subscriu prin reprezentanții lor legali.

5. La subscrierea acțiilor sunt a se solvi de fie-care acție 10% din valoarea nominală, și K 2— pentru o acție spese de fondare. — iar 20% din valoarea nominală sunt a se plăti la 30 zile după adunarea generală de constituire, care se va anunța; restul capitalului de acție se va plăti în următoarele 4 rate și anume: în 1 Martie st. n. 1904 20% din fie-care acție; în 1 Septembrie același an 20% din fie-care acție, în 1 Martie st. n. 1905, 20% din fie-care acție și în 1 Septembrie același an 10%. Pentru ratele nesolvite la timp se solvesc 6% interese de întârziere și dacă nici

după a 2 a provocare nu se răspunde suma cădută, respectivul își pierde dreptul la acțiile subscribe precum și sumele anterioare plătite deja, cari trec în proprietatea cassei.

6. Toate plătirile împreună cu Prospectul și coala de subscriere au a se trimite până la termenul fixat pentru încheierea subscrierilor de acții la dl *Ieronim Slăvócă*, preot în Ilva-mare, posta ultimă Ô-Radna, comitatul Besztercze-Naszód, luând asupra-ne responsabilitate solidară pentru ori-ce plătire, ce ar încurge la numitul Domn, și cari plătiri vor fi numai decât chitate.

7. Membrii fondatori își rezervă dreptul a alege prima direcțiune pe cei 3 ani dintâiu. Ilva-mare, în 15 Martie 1903. (Urmează subscrierile).

În Ilva-mare, precum se scie, mai există o bancă românească „*Reuniunea de împrumut și păstrare*“ înființată la 1885 cu un capital social de K 14,400, care credem că va fusiona cu noua întreprindere, căci a susținé în o comună mică cu circa 3000 locuitori două institute de bani n'ar avé nici un sens.

*
 „*Jiana*“ *institut de credit și de economii, soc. pe acțiuni în Petroșeni.* Frunțașii români din țara Hațegului au luat, precum aflăm, inițiativa pentru înființarea unei noue întreprinderi financiare române, ce va purta firma de sus. Capitalul social este proiectat cu K 60,000—.

BIBLIOGRAFIE.

„*Enciclopedia Română*“, editată din însărcinarea și sub auspiciile „*Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*“ de *Dr. Cornel Diaconovich*. (Sibiiu, editura W. Krafft). Fascicolul XXIX—XXX, *Ridichea—Șimleu*.

Din această mare publicațiune s'a terminat încă la începutul lunii Februarie a. c. fasc. XXIX, care cuprinde articolele *Ridichea—Sabini*, însă nu a putut fi expedit abonaților din cauză, că harta țărilor locuite de Români, care avea să-i fie anexată, a fost terminată de stabilimentul Brockhaus abia la începutul lui Mai, și deoare-ce la acest termen a fost tipărit și fasc. XXX (*Sabini—Șimleu*), editorul l-a broșurat și expedit împreună cu cel premergător, astfel că abonații primesc de astădată un fascicol dublu (12 coale de tipar) cu circa 4000 articole. Acest fascicol, nu numai pentru extensiunea sa, dar și pentru cuprinsul său, este fără îndoială cea mai de valoare parte a scrierii de care vorbim. Anume găsim în el articolele cele mai de interes pentru publicul nostru: *Români, limba și literatura română și România*, căror redacțiunea le-a dat toată atențiunea posibilă și pe cari le-a redigat cu ajutorul unui număr considerabil de autori de competență recunoscută.

Afară de fasc. XXIX—XXX publicațiunea va mai cuprinde încă 2 fascicule, cari se vor edita în decursul verii, astfel că monumentală operă a Asociațiunii preste câteva luni va fi pe deplin terminată.

„*Enciclopedia Română*“ se poate prenumera la „*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*“ în Sibiiu (strada Morii Nr. 8), ori la editorul W. Krafft, tot în Sibiiu, și costă K 2— (pentru România lei 2.50) de fascicol, deci publicațiunea întregă în total K 64— (lei 80—), iar legată în 3 volume K 73.60 (lei 90—). Abonamente se primesc numai pentru publicațiunea întregă.

După terminare „*Enciclopedia Română*“ se va vinde cu un preț urcat.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 20 Maiu 1903.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
	Datoria publică comună.	v cor.	p. 100 k
5	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	100-85	100-90
5	" " arg. Ian., Iulie. 16% "	100-85	100-85
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 250— v. c. 20% "	181—	181—
5	" " " 1860 à fl. 500— " 20% "	154-35	156—
5	" " " 1860 à fl. 100— " 20% "	184-70	187—
—	" " " 1864 à fl. 100— " 20% "	251—	252—
	Datoria publică austriacă.		
4	Renta austr. aur., scut. de dare	121-50	121-75
4	" " Cor.	101-25	101-50
3 1/2	" " de invest.	93-50	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur., scut. de dare	121-45	121-75
4	" " Cor.	99-60	99-90
3 1/2	" " " " " " "	91-75	92-10
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. " " "	201—	203—
4	" p. regul. Tisei . . . . . sc. de dare	159—	159—
4 1/3	Oblig. de regalii croat-slav.	—	102—
3	Impr. p. regul. Portilor de fier	90-50	90—
4	Oblig. rurale croato-slavone	100-25	100-30
4	" " ungară	99-95	100-50
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	279—	—
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	99-40	99-75
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	105-65	—
2	" " sêrbesci à 100 fr.	91-50	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	119-25	—
—	Impr. bulgar 1889	109-65	110—
	Serisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	100-20	—
3	" " " " cu premii, 1880	281—	—
4	Banca austro-ungară 40 1/2 ani	101-50	101-70
4	" " " " 50 ani	101-50	101-70
4 1/3	Banca comer. ung. Pesta	100—	101—
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	108-40	109—
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	100-40	101—
4	" " " I Casse de păstr. patriot, Pesta	98-50	99-25
4	Inst. de credit fonciar ungar	100-20	100-60
3 1/3	" " " " " " " "	92-40	92-25
4 1/2	Banca ipotecară ungară	100-90	101-25
4	" " " " " " " "	100-90	99-85
4	" " " " cu premii	261—	—
3 3/4	Banca hip. ung. cu premii	—	112-75
5	Albina, Sibiu	—	102—
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102-50
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	102-25
	Losuri.		
	Basilica, à fl. 5—	19-75	21—
	Credit, à fl. 100—	441—	443—
	Clary, à fl. 40— v. c.	176—	—
	Buda, à fl. 40—	185—	183—
	Pálffy, à fl. 40—	178-50	180—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	55-60	57—
	" " ungară, à fl. 5—	28—	29—
	Rudolf, à fl. 10—	72—	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	238-80	—
	Salzburg, à fl. 20—	77—	—
	St. Genois à fl. 40— v. c.	320—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	445—	—
	Triest, à fl. 50—	250—	—
	"Jó sziv", à K. 4—	—	10-75
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-36	11-39
	" " c. reg.	11-34	11-31
	Napoleond'or (20 frei sau 8 fl. v. a.)	19-09	19-10
	20 Marce germ. aur	23-51	23-50
	Ruble rusesci de hârtie per bucată	—	2-54
	Bilete germ. 100 M.	117-32	117-40
	" franc. 100 Fr.	95-35	95-55
	" ital. 100 Lire	95-40	—
	Ruble, bilete, 100	253—	—
	Lei românesci, 100	—	95—

Prețul per bucată

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 20 Maiu 1903.

Grâu de Bănat	per 50 kg. vinde	7-65—	8—
" " Tisa	" " " "	7-85—	8-20
" " Pesta	" " " "	7-65—	8-15
" " Alba-reg.	" " " "	7-65—	8-10
" " Bacica	" " " "	7-75—	8-05
Secară	" " " "	6-70—	6-90
Orz	" " " "	5-70—	6-10
Ovês	" " " "	6-05—	6-30
Porumb	" " " "	6-35—	7-25
Rapiță	" " " "	10-70—	11-10
Untură de pore B.-Pesta	" " " "	—	69-50
Slănină (clisă)	" " " "	57—	60-50

„CORVINEANA“

Institut de credit și economii în Hunedoara.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Corvineana“ publică concurs pentru ocuparea postului de contabil, pe lângă următoarele condițiuni:

La început va fi ales provisor pe un an, cu salariu anual de K 1500— și 3/10 din tantiema statutară a funcționarilor.

După un an de probă va fi denumit definitiv pe lângă un salariu anual de de K 1600— și 3/10 din tantiema statutară destinată pentru funcționarii institutului.

Cei-ce reflectează la acest post își vor înainta petițiunile la Direcțiunea institutului până la 30 Iunie n. a. c.

Postul e de ocupat cu 1-a August 1903. Hunedoara, 21 Maiu 1903.

[Nr. 89. 1—1]

Direcțiunea.

În editura Delegațiunii Băncilor Române
au apărut:

Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovicih.

Prețul: broș. K 1—, leg. K 1-50.

Anuarul Băncilor Române

An. I (1900). An. II (1901). An. III (1902). An. IV (1903).

Prețul: câte K 3—.

Se comandă la Administrația „Revistei Economice“ în Sibiu (Nagyszeben).

Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor. București.

Călimănesci.

Băile Călimănesci sunt situate pe marginea Oltului, la extremitatea n-vestică a satului Călimănesci, din plaiul Cozia, jud. Vilcea.

Stabilimentul dela Călimănesci, conținând hotelul, clădirea băilor, instalația mecanică și casa administrației și a poștei, este așezat sub stincile de conglomerat ale dealului Pișolea, acoperit cu o frumoasă pădure de fag, cu un început de plantație de pin.

Hotelul posedă 153 camere mobilate, un salon spațios special în care se dă în fie-care Duminecă câte un bal, o cafenea cu biliard cu diferite jocuri de distracție, o sală de lectură cu diferite jurnale din țară și străinătate, precum și o sală spațioasă pentru restaurant. Toate aceste săli și coridoare sunt luminate cu electricitate.

Clădirea băilor, în comunicație directă cu hotelul, are 40 cabine de băi, și o sală de așteptare. Fie-care cabină, posedă câte o baie făcută în beton și căptușită cu sticlă. Tot în această clădire se află o baie cu abur alături de o sală de dușe, având diferite dușe: ecosez, piston și cere.

În fața stabilimentului este grădina englezească, loc de preumblare unde cântă muzica de trei ori pe zi.

Grădina este legată cu un parc plantat cu pini și brazi, străbătut de alee umbrite pe unde se sue atât în pădurea mare cât și la drumul ce duce prin pădure la sorginta Căciulata. În fața stabilimentului se află frumoasa insulă Ostrovul, încunjurată de apa Oltului, acoperit de pădure seculară și străbătut de alee în toate direcțiile. Grădina, parcul și ostrovul sunt iluminate cu electricitate.

Apa minerală pentru băi, analizată de mai mulți chimiști, este mai bogată în constitutive de sulf de cât cele mai renumite ape ale stațiunilor din Europa ca: Aachen, Aix-les bains, Barège, Baden, Pistyan, Töplitz, Mehadia, etc.

Afecțiunile tratate cu mult succes din aceste băi sunt: Reumatismul, Sifilisul, Scrofulosa, Artrita, Boalele de pele, etc.

Apa minerală de beut, este apa dela izvorul Nr. 6, o excelentă apă purgativă, vindecă cu succes: boalele de ficat, boalele aparatului digestiv în special și respirator, al sistemului nervos și anemia. — Această apă trimisă la expoziția din Bruxelles 1898, a căpătat medalia de aur, ca fiind una din cele mai bune ape purgative din Europa.

Căciulata.

Dintre apele minerale ce există în România este incontestabil cea mai bună apa sorgintei Căciulata.

Căciulata este situată la Nord de stațiunea Balneară Călimănesci la o distanță de 2 $\frac{1}{2}$ klm. Un drum ce se construiesc prin pădure va face ca balnearii din Călimănesci să parcurgă această distanță printr'un loc umbrit și o poziție pitorească.

Apa de Căciulata dătează marea și incontestabila sa reputație minunatelor succese ce s'au obținut de 50 de ani încoace. Ea este fără rivală în tratamentul și vindecarea bolnavilor cari suferă de *piatră, colici nefretici, gută, boalele căilor urinare, de gravelă ficat, colici hepatice* ș. a.

Analiza apei de Căciulata făcută în străinătate și de distinși chimiști români, arată că în 10,000 părți apă se găsesc substanțele specificate mai jos în proporțiile următoare:

Carbonate.

de fer	0,0013
de magnesium	0,2995
de calce	1,9864
de sodiu	0,0377

Sulfatați.

de barit	0,0063
de calce	0,9954

Cloruri.

de potasiu	0,3316
de sodiu	0,2995
de litiu	0,0090
de magnesium	0,1074
de calciu	0,3983

Azotați.

de potasă	0,0154
---------------------	--------

fosfați de calcie 0,0089, silicie 0,0116, anhidrite carbonice combinate 1,0434, anhidrite carbonice libere 2,2450, hidrogen sulf. liber 0,5860, temperatura la ori-ce epocă 12° cent., densitatea 1,00119.

Apa de Căciulata se întrebunțează la beut tot atât de bine și la domiciliu ca și la sorginta. Cel mai mare număr de clienți cari fac cură de Căciulata cu apa cumpărată în sticle, pot să ateste eficacitatea acestei ape fără concurență în lumea întreagă, pentru vindecarea boalelor arătate mai sus, când această apă este bună chiar la domiciliu.

Avantagiul apei de Căciulata este că nu se alterează prin transport.

Cine vrea să aibă această apă, poate să facă comandă la administratorul băilor Călimănesci, trimițând recepisa casei de depuneri după prețurile arătate mai jos.

1000 sticle de câte un litru în lădi costă 450 lei, una ladă cu 100 sticle 50 lei, una ladă 50 sticle 26 lei, 25 sticle în ladă 14 lei. Costul se înțelege predat în gara Jiblea. Transportul pe linia ferată privește pe cumpărător, cu un rabat de 50% după tarif.

Sticlele se primesc înapoi în preț de 15 bani bucata.